

URTX

ELS PRIMERS BALLS PÚBLICS DE LA TÀRREGA VUITCENTISTA. LES BASES DE LA MUNICIPALITZACIÓ DE LA FESTA

Joaquim Capdevila Capdevila

ELS PRIMERS BALLS PÚBLICS DE LA TÀRREGA VUITCENTISTA. LES BASES DE LA MUNICIPALITZACIÓ DE LA FESTA

Joaquim Capdevila Capdevila

Professor de la Universitat de Lleida

Abstract

Este artículo aporta y estudia el de arrendamiento de los bailes públicos de Tàrrega (Cataluña) durante los años centrales del reinado de Isabel II. Estos bailes están sujetos a un conjunto de normas que fijan con detalle aspectos bien distintos que afectan las condiciones de su celebración (niveles de iluminación de los diferentes espacios que conciernen al baile, pautas higiénicas para los mismos, anticipaciones en el anuncio de los bailes y de las piezas que se ejecutarán en los mismos, número de instrumentos y su ajuste orquestal, marcos horarios de los saraos, etc.). Las normativas que regulan estos aspectos las recogen unas *tabas* mediante las cuales se procede a la subasta de los bailes. Estos saraos públicos son un caso significativo de estadio inicial de la municipalización de la fiesta durante el siglo XIX. No podemos olvidar que este proceso –la asunción municipal de la prerrogativa de organizar los actos civiles de las fiestas patronales y populares– junto con la privatización societaria de la fiesta y del recreo a partir del modelo del casino, y la transformación de la fiesta popular en espectáculo y en consumo masivos, son los ejes básicos de modernización de la fiesta entre los siglos XIX y XX.

*This article is about the renting of public balls in Tàrrega (Catalonia) in the mid years of Isabel II's reign. These balls were subject to detailed rules about different aspects of the conditions that affect their holding (level of light in every part where the ball takes place, hygienic norms, announcement of the balls and dances in advance, number of instruments and their orchestral adjustments, timetables, etc.). The norms that regulate these aspects appear in *tabas*, by means of which the balls are auctioned. These public balls represent an initial phase of the municipalisation of festive activity in the 19th century. We cannot forget that this process –the municipal organization of civil celebrations on popular holiday and patron saint's day– together with the privatisation of the festivities and entertainment with membership along the lines of casinos, and the transformation of the popular festival into shows and mass consumption, were the basis of the modernization of the party between the 19th and 20th centuries.*

Paraules clau

Balls públics; arrendaments municipals de balls públics; municipalització de la festa; modernització de la festa i del lleure; “opressió simbòlica” d’una nova ordenació social; regnat d’Isabel II; Tàrrega.

1. La festa i l’esbarjo a Catalunya durant el segle XIX. Notes introductòries i de contextualització

Es un fet obvi que tots participem habitualment en festes i activitats d’esbarjo de caràcter col·lectiu i observem uns determinats rituals en el seu exercici. Els rituals de la festa i del

lleure recolzen en un conjunt de normes que afecten els responsables de l’esdeveniment i els que hi participen, en uns procediments específics que configuren l’activitat en ella mateixa, i en uns espais funcionals. Tots estem avesats a uns determinats protocols de festa i de lleure. Tan és així que, posem per cas, donem per descomptat o veiem com a molt

plausible, conèixer amb anticipació programacions festives o programes concrets de determinats espectacles, poder relacionar-nos en el marc d'activitats festives i de lleure en uns espais i durant alguns intervals previstos per a aquesta funció, poder guardar peces de roba abans d'entrar a determinats espectacles o sales de festa, etc. Aquests elements i molts altres conformen uns protocols que encara estan en voga. Aquests, com s'esdevé amb les normes i les institucions socials en general, tenen un marc històric en què s'originen i una evolució ulterior. Amb aquest article, pretenem il·lustrar un dels primers estadis en la construcció d'aquests rituals de festa i d'esbarjo: el de l'arrendament dels balls públics per part dels ajuntaments liberals del s. XIX. I ho fem a partir d'un exemple concret: la interessant documentació que aporten les taules de subastha dels balls públics a Tàrraga durant l'època isabelina.

A partir de les últimes dècades del segle XVIII comencen a celebrar-se els primers balls públics. Aquests, oberts als diferents segments socials, se celebren en unes sales més o menys improvisades per a l'ocasió. En aquest punt, podríem dir, s'inicien les primeres manifestacions de la festa moderna. Durant el segle XIX es desenvolupen uns fenòmens que acaben conformant els grans models de producció de la festa i del lleure que han prevalgut durant el segle XX i que prevalen encara en alguns casos. Un d'aquests processos és l'assumpció per part dels ajuntaments de la programació dels actes civils de les festes patronals i populars. Els arrendaments municipals dels balls públics com els que presentem en aquest article representen un estadi inicial de la municipalització de la festa. Un altre d'aquests fenòmens és la producció del lleure i de la festa a partir d'unes societats privades que prenen com a model el casino burgès nascut a mitjan segle XIX. Finalment, els altres dos factors cabdals en la transformació de la festa durant els segles XIX i XX són la seva vocació d'espectacle de masses, i la correlativa transformació de la seva concepció en consum. En consum massiu.¹

Cal dir que les grans directius que caracteritzen la festa i l'esbarjo contemporanis tenen un caràcter eminentment burgès. Hi ha dos aspectes, de caràcter funcional, que tenen una importància rellevant en aquest sentit. Ens referim, per un costat, als conjunts de normes que regeixen el funcionament dels locals de

ball o d'esbarjo: que pauten la conducta que hi han de seguir els seus clients o socis, i l'engegament dels locals i el seu manteniment. I ens referim, d'altra banda, a les funcions que s'assignen a uns espais nous que complementen la sala del ball: el guardarobes i el cafè, que disposen d'un personal exclusiu; l'excusat; la sala o sales d'estar, el teatre, o la biblioteca. Aquests elements o alguns d'ells els trobem en els balls públics, com els que presentem tot seguit de la Tàrraga isabelina, els trobem en el model societari de la festa i del lleure que emana del casino del vuitcents, i els trobem finalment incorporats en la cultura general de la festa contemporània

Les regles que comencen a afectar els balls públics des de començament del segle XIX com la nova correlació d'espais-serveis que es configura al seu voltant constitueixen un factor inicial, i nogensmenys bàsic,² d'inculcació d'un conjunt de noves disciplines socials bàsiques de caràcter cívic i burgès. Les festes civils que promou la burgesia urbana des de finals del segle XVIII, la cultura societària emanada del casino i els moderns espectacles de masses a partir de finals del segle XIX, coincideixen en l'eficàcia d'aquest procés.

Els saraus que presentem tot seguit de la Tàrraga isabelina estan subjectes a unes normes que n'ordenen aspectes ben diversos: els nivells d'il·luminació de les diferents estances, la higiene de les mateixes, el número de músics i l'ajustament orquestral, l'anticipació en l'anunci dels balls, el marc horari dels mateixos, determinats elements d'embelliment i de decòrum de la sala de ball, etc. Alhora, la concepció espacial d'aquests saraus no és la d'una mera sala de ball sinó la d'una configuració d'espais –habitació per guardar robes, sala de cafè o de refresc, comuna o excusat, i sala de ball– que, amb unes funcions complementàries, tenen els *saraos* com a element central. Tots aquests elements no són gens trivials a l'hora d'estimular unes noves disciplines socials tals com l'ordenació i la racionalització del temps i de l'espai, l'autocontrol en les relacions socials, la higienització i l'embelliment, i el respecte per l'ordenació social. Es tracta d'unes disposicions acordades amb un nou model de societat, de matriu burgesa, que intenten fonamentar socialment el nou estat liberal i les seves elits. Aquestes darreres troben en els balls públics un vehicle primerenc d'*opressió simbòlica* de la nova ordenació social, així que, aquests balls, com

¹ CAPDEVILA, Joaquim i GARCÍA, Agustí: *Introducció*, a *La festa com a vehicle de sociabilitat i d'expressió política*, (CAPDEVILA, J., i GARCÍA, A. eds.), Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona 1997, ps. 7-17.

² MARFANY, Joan Lluís: *Notes per a l'estudi de la festa en terres catalanes*, a *La festa a Catalunya. La festa com a vehicle de sociabilitat i d'expressió política...* ps. 48-49.

després acometran amb molta més eficàcia casinos i còrcols, inciten l'assentament dels principis més *banals*, i tanmateix, més bàsics, del nou model de societat.

La funció *civilitzadora* que fan els balls públics la recull, la redefineix i la incrementa la cultura societària de la festa i de l'esbarjo que inauguren a meitat segle XIX els casinos o còrcols burgesos. La configuració dels espais i serveis que ofereixen aquests marcs –salons, cafè, sala de ball, teatre i biblioteca–, així com les normes i els objectius que estableixen els seus estatuts, s'orienten a procurar l'esbarjo, la instrucció i la sociabilitat en general dels seus associats. Es tracta d'un model burgès que amb poques dècades s'universalitza socialment a partir d'afinitats socioproductives, polítiques, o merament comercials.³

2. L'arrendament dels balls públics a Tàrrrega durant uns anys del regnat d'Isabel II.

A Tàrrrega, a partir, si més no de l'any 1846, les principals diades de l'any –Nadal, Sant Esteve, Carnestoltes i les festes patronals– tenen com a plat fort balls públics. Es tracta de balls o saraus, municipals, que s'arrenden públicament a *major postor*. Els balls es fan en uns locals que disposen ja de l'esmentada

configuració d'espais i de serveis moderna: a més de la sala de ball, tenen una *sala de cafè o de refresc*, un guardarobes i un excusat. D'altra banda, aquests balls estan subjectes a unes *tabas* que ordenen taxativament tot allò relatiu a la il·luminació de les diverses dependències, a la seva higiene, a la ubicació dels músics i a la seva execució, a l'anunci previ dels balls i del seu repertori al conjunt de vilatans, o a la custòdia de la roba dels afluents.

Els locals on es fan aquests primers *saraos* moderns de la Tàrrrega vuitcentista –els balls o saraus de Carnestoltes, de Nadal i Sant Esteve, i de les festes patronals de les Santes Espines i de Nostra Senyora de l'Alba– són uns pavellons militars en desús amb un segle llarg d'història⁴ i els convents exclaustats dels mercedaris i dels agustins.⁵

Segons dicten les normes que afecten aquests primers *saraos* moderns de Tàrrrega, el repertori de peces que interpretarà el conjunt orquestral s'ha d'anunciar amb antelació amb un cartell i el seu ordre d'execució ha de ser invariable conforme apareix en aquest cartell. Aquesta mesura s'argumenta en que tothom pugui conèixer abans el repertori dels balls i el seu ordre.⁶ L'hora d'inici dels balls –també ho dicten aquestes *tabas*– les anun-

³ Efectivament, si mirem la panoràmica dels centres d'esbarjo que es consoliden durant el segle XIX i especialment durant la segona meitat d'aquest segle, constatem com aquesta matriu d'esbarjo i de sociabilitat es *democratitza*. A partir meitat segle XIX, aquest model s'universalitza. I ho fa en la mesura que va acomodant-se a les necessitats associatives que demanen nous actors socials: els sectors socials i laborals (alguns de nous com els dependents de comerç), que, així que la societat va estratificant-se, va segmentant-se, en un marc general conflictiu, adquireixen una nova consciència específica de la pròpia condició, i de les seves necessitats i dels seus drets; els nous partits polítics i sindicats, que fan d'aquest model de lleure i de sociabilitat una peça bàsica de la seva cultura organitzativa fins a la Segona República del segle XX; i empresaris de l'oci i cafeters que assimilen aquest model amb un interès exclusivament centrat en explotar econòmicament l'esbarjo modern i les necessitats de distinció social que s'hi associen. (MARFANY, J. L.: *Notes per a l'estudi de la festa en terres catalanes...* ps. 27-28 i 48-49; i SOLA i GUSSINYER, Pere: *Les formes de producció de l'esbarjo i de la festa durant la Restauració, a La festa a Catalunya...* ps. 186-187 especialment).

Val a dir que aquesta matriu de lleure i de sociabilitat –la del casino o còrcol burgès– que funden bàsicament durant les primeres dècades de l'estat liberal (1833-1874) unes elits burgeses moderades i progressistes, s'incorpora aviat, amb caràcter transversal, al conjunt de l'esbarjo polític. Això és ja una realitat plenament consolidada des de les primeries de la Restauració, quan carlocatòlics, republicans de tendències diverses, i partits dinàstics s'enquadren fonamentalment a partir d'aquest model. D'altra banda, a partir de les últimes dècades del segle XIX, aquesta matriu de lleure i de sociabilitat s'extén àmpliament en l'associacionisme popular: menestral, obrer i pagès. Aquests centres esdevenen durant les primeres dècades del segle XX en àmplies àrees del medi rural català un factor fonamental de ruptura comunitària. D'ordre social, mental i ideològic.

⁴ Aquests pavellons són construïts per instruccions de les autoritats borbòniques acabada la Guerra de Secessió.

⁵ El convent exclaustat de la Mercè de Tàrrrega després que els frares l'abandonessin el 1836 té diverses servituds a la vila. Tals com àgora de reunions multitudinàries, refugi i magatzem de queviures, fortificació, hospital, marc de reunions municipals amb assistència de veïns i dipòsit d'armes de les milícies urbanes de Tàrrrega un cop dissoltes l'any 1844. Es l'any 1843 quan tenim la primera notícia que es fa servir com a sala de ball. En aquest cas dels balls populars de celebració de la majoria d'edat d'Isabel II. El 1845 l'església conventual de la Mercè s'habilita durant un temps com a església parroquial de Tàrrrega, en substitució de la que ho és pròpiament, que s'arranja de les destrosses de l'avalot popular de 1835. Dos anys després, l'any 1847, amb el mateix propòsit s'habilita el convent exclaustat dels agustins, uns dels marcs habituals dels balls de festa grossa de les dècades moderades (PLANES I CLOSA, Josep M.: *La parròquia i la vida religiosa de Tàrrrega, segles XVI-XIX*, Parròquia de Santa Maria de l'Alba de Tàrrrega, Tàrrrega 1994., ps. 158-159).

Ja com a primera mostra de privatització societària de la festa a Tàrrrega, veiem com, si més no a partir de l'any 1861, la societat *El Gran Casino*, vinculada als moderats i al seu cap Ramon M^o. de Jover i Viala, arrenda el ball del centre d'esbarjo. D'altra banda, l'any 1862 Manuel Isanda obre una sala de ball, explotant una forma negoci que té segurament precedents abans de la municipalització dels balls durant les primeres dècades de l'estat liberal.

⁶ *Tabba per arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848 en la sala del Pabelló*, a Arrendaments diversos. Saraus i balls (1846-1854). Sign. Capsa: 2.1.4/14-20, al FMT de l'AHCT.

ciarà un cercavila: *Sapia que a la pasacalle que fara la musica avisant la hora principiarn los balls, deurá anari tambe lo Bombo y Platlillos.*⁷ El balls començaran cada nit a les nou del vespre i podran acabar *si ho permet i reclama la concurrencia* a la una i mitja de la matinada.⁸ L'orquestra –continuem amb el que estableixen aquestes taules de normes– disposarà de tots els instruments necessaris per fer *en bon ordre de musica: Sapia lo Arrendatari que la Musica deurá constar de deu à dotse instruments arreglats en bon ordre de musica.*⁹ Els músics hauran de tocar damunt d'un entaulat de fusta.¹⁰

La sala o sales on es faran els balls han d'estar oportunament il·luminades: *Sapia que la sala del Pabelló ahont se farán los Balls ha de estar illuminada de catorse salomons ab quatre belas cada un, y en defecte de belas, deurá posari ciris de mitja lliura;*¹¹ també hauran d'estar il·luminats els accessos del carrer a la sala de ball: *Sapia que tambe tindrà obligació de tenir illuminada la entrada, escala y pasadissos que vaigin ab direcció à la sala ahont se fAsian los Balls, empleant en dits puestos de deu à dotse ciris ò belas.*¹² Així mateix haurà de tenir oportunament arreglades i il·luminades la sala del cafè i l'habitació de guardarobes: Sa-

⁷ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846 en los Pabellons*, Tarrega 30 de gener de 1846; *Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846 en la Sala dels Pabellons*, Tarrega 10 de desembre de 1846; *Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...*, a Arrendaments diversos. Saraus i balls (1846-1854). Sign. Capsa: 2.1.4/14-20, al FMT de l'AHCT. En un sentit concurrent, podem llegir en la taula de condicions d'arrendament dels balls de Santes Espines i Nostra Senyora de l'Alba de l'any 1849 al convent de la Mercè: *Sapia que la entrada a dits balls, deura ser anunciada ab un pasacalle que fara musica.* També les bases d'arrendament dels balls de les Santes Espines de 1851 al convent dels agustins prescriuen un anunci previ dels balls amb música que rondi la vila (*Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas i de Ntra Sora del Alba en lo any de 1849*; i *Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851*; a Arrendaments diversos. Saraus i balls (1846-1854). Sign. Capsa: 2.1.4/14-20, al FMT de l'AHCT).

⁸ *Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas i de Ntra Sora del Alba en lo any de 1849*, Tarrega 5 de maig de 1849.

Quant als saraus que han de celebrar-se al convent dels agustins per les festes de les Santes Espines i Nostra Senyora de l'Alba dels anys 1851 i 1854, les bases d'arrendament manen de manera semblant començar a les nou del vespre i, *si ho permet i reclama la concurrencia*, acabar a la una a lo menos.

Les bases d'arrendament dels saraus que s'han de celebrar a l'antic pavelló militar per carnestoltes de 1846, per Nadal i per Sant Esteve d'aquest any, i per les festes de Santes Espines i Nostra Senyora de l'Alba de 1848, prescriuen fixament l'inici i la cloenda dels balls a les nou del vespre i a la una de la matinada. *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...*; *Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...*; *Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...*; *Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851*; *Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 i 14 del corrent mes de Maig 1854*, Tarrega 15 de maig de 1854, a Arrendaments diversos. Saraus i balls (1846-1854). Sign. Capsa: 2.1.4/14-20, al FMT de l'AHCT.

⁹ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...*; *Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...*

Les bases d'arrendaments dels saraus de Santes Espines dels anys 1848 i 1849 prescriuen de 8 a 10 músics, mentre que les taules dels anys 1851 i 1854 tornen a demanar de 10 a 12 músics.

¹⁰ *Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851.*

¹¹ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...*; *Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...* En les bases per a l'arrendament dels balls de les festes de les Santes Espines de 1848, que també han de celebrar-se al Pavelló, els salomons de quatre ciris que han d'il·luminar els saraus han de ser tretze, o alternativament també, diu la *taba*, el ball s'il·luminarà amb ciris de mitja lliura. (*Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...*).

Per a les festes de les Santes Espines i Nostra Senyora de l'Alba de 1849, que s'han de celebrar al convent de la Mercè, la sala de ball ha d'estar il·luminada amb divuit o dinou salomons de quatre ciris de cera, o altrament també, per ciris de mitja lliura que hauran de distribuir-se entre la sala de ball i corredor contigu: *Sapia que la Sala del ball que sera la del local que fou convent de la Merce, deura esta il·luminada ab divuyt o dinou salomons, ab quatre velas de cera cada un y en defecte de estas ciris de mitja lliura, els quals deuran estar distribuïts entre la sala de ball y corredor contigu.* El plec de condicions per als balls de les festes de les Santes Espines i de Nostra Senyora de l'Alba de l'any 1851 que són previstos de celebrar al convent dels agustins, mana disposar divuit els salomons per il·luminar la sala, i la taula de bases d'arrendament d'aquests saraus de l'any 1854 que també s'han de verificar al convent dels agustins, prescriu catorze salomons.

Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Sora del Alba en lo any de 1849...; *Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851*; *Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 y 14 del corrent mes de Maig 1854.*

¹² *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...*; *Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...*; *Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...* En termes similars, s'expressen les bases dels plecs de condicions per a l'arrendament dels saraus de les Santes Espines i Nostra Senyora de l'Alba de 1849 al convent exclaustrat de la Mercè, i de 1854 al dels agustins. (*Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Sora del Alba en lo any de 1849...*; *Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 y 14 del corrent mes de Maig 1854.*)

*pia que tindrà obligació de tenir també arreglada la sala de cafè y cuarto per lo guarda robas ab sas llums corresponents;*¹³ i la comuna: *Sapia que també deurà tenir lo lloch escusat ò comuna ben limpio y ab llum corresponent.*¹⁴ Les finestres de les sales de ball hauran de cobrir-se amb cortines blanques.¹⁵

Cada dos o tres balls haurà de fer-se un petit recés per regar el terra de la sala de ball: *Aixís mateix deurà lo arrendatari cuydar que estigui libre de pols la sala ò salas de vall, à cual fi deurán enruixarse en lo intermedi de cada dos valls, ab tot lo cuydado posible per no incomodar à ningun, valentse al efecte d'una regadora ò altre instrument idoneo.*¹⁶ Les peces de roba desades a la cambra de guardarobes es pagaran fins a dos quartos segons la peça.¹⁷ Les autoritats municipals i els empleats que aquestes destinin a curar de l'ordre dels saraus podran entrar-hi gratuïtament: *Sapia que la entrada personal de tots los Señors del Ajuntament será franca y també la dels empleats que dits Señors tinguin a be destinada per mantenir lo bon ordre y quietud.*¹⁸

APÈNDIX DOCUMENTAL

Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846 en la sala dels Pabellons

1º. Sapia lo Arrendatari que la Musica deurà constar de deu à dotse instruments arreglats en

bon ordre de musica, y que será obligació de dita musica assistir á la funció de Iglesia, ó sia á la Missa Major lo dia de San Esteve, ab las veus y homes corresponents per cantar lo ofici.

2º. Sapia lo arrendatari que ames de la funció de Iglesia, deurà pagar també lo Rosari cantat, que en la tarde del dia de San Esteve se celebra en la Iglesia.

3º. Sapia que la Sala del Pabelló ahont se farán los Balls ha de estar illuminada de catorse salomons ab quatre belas cada un, y en defecte de belas, deurà posari ciris de mitja lliura.

4º. Sapia que tindrà obligació de tenir també arreglada la Sala de Café, y cuarto per lo guarda robas, ab sas llums corresponents.

5º. Sapia que també tindrà obligació de tenir illuminada la entrada, escala y pasadisos que vaigin ab direcció à la sala ahont se farán los Balls, empleant en dits puestos alomenos de catorse à setse belas ó ciris.

6º. Sapia que també deurà tenir lo lloch escusat ò comuna ben limpio y ab llum corresponent, y que en lo intermedi de cada dos ó tres balls, deurà fer regar la sala ab una regadora per aplacar lo pols si ni aurà.

7º. Sapia que à la pasa calle que farà la Musica avisant la hora principiárán los Balls, deurà anari també lo Bombo y Platillos.

¹³ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...; Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...; Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...; Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Sora del Alba en lo any de 1849...* La taba de condicions per a l'arrendament dels saraus de les Santes Espines de 1851 al convent dels agustins prescriu només la bona cura del cafè.

¹⁴ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...; Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...; Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...* En uns termes similars es manifesten les bases d'arrendament dels saraus de les Santes Espines i de Nostra Senyora de l'Alba dels anys 1849, 1851 i 1854.

¹⁵ *Tabba per arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848 en la sala del Pabelló.*

¹⁶ *Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851.*

Semblantment, es diu a les bases d'arrendament dels saraus de les festes de les Santes Espines i de Nostra Senyora de l'Alba de 1849, que l'arrendatari haurà de tenir *libre de pols en lo possible las salas ahont se vallí, a cual fi deura ferlas enruixar ab una regadora, en lo intermedi de cada dos valls.* I precisen també, de manera concurrent, les bases d'arrendament dels balls de carnestoltes de 1846, i de Nadal i de Sant Esteve del mateix any, i de les Santes Espines de 1848, que *en lo intermedi de cada dos o tres balls deura fer regar la sala ab una regadora per aplacar la pols si ni aura.* També, tres balls, és l'interval que fixen les bases d'arrendament dels saraus de les Santes Espines i de Nostra Senyora de l'Alba de 1854, per ruixar el terra.

(Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...; Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...; Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848...; Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Senyora del Alba en lo any de 1849...; Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 y 14 del corrent mes de Maig 1854).

¹⁷ *Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Sora del Alba en lo any de 1849...; Plech de condicions baix les que se remataran a favor de major postor los valls ò saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any 1851; Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 i 14 del corrent mes de Maig 1854.*

¹⁸ *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846...; Taba per lo arrendament dels saraus del dia de Nadal y San Esteve del corrent any de 1846...* En un sentit coincident, vegi's: *Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra Sora del Alba en lo any de 1849; i Taba per lo arrendament dels valls ò saraus publichs celebradors en la present vila les nits del 13 y 14 del corrent mes de Maig 1854.*

8º. Sapia que será obligació del arrendatari lo pagar un duro als Aguacils, quatre pesetas al Corredor per lo treball de la subasta y remate, y tres pesetas al Secretari del Ajuntament per lo treball de arreglar la taba.

Y ab dits pactes y condicions diguia qui diri voldrà que al mes donan se lliurarà.

Tarrega 10 Desembre 1846

P. A. d. M. A.

Ramon Serra Secrio.
[Signatura]

Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes del corrent any 1846 en los Pabellons¹⁹

1º. Sapia lo arendatari que la Musica deurá constar de deu à dotse instruments arreglats en bon ordre de musica.

2º. Sapia lo arrendatari que la sala del Pabelló ahont se faràn los Balls ha de estar illuminada de catorse salomons ab quatre belas cada un, y en defecte de belas, deurá posari ciris de mitja lliura.

3º. Sapia que tindrà obligació de tenir tambe arreglada la Sala de Café, y cuarto per lo guarda robas, ab sas llums corresponents.

4º. Sapia que tambe tindrà obligació de tenir illuminada la entrada, escala y pasadisos que vagin ab direcció à la sala ahont se faràn los Balls, empleant en dits puestos de deu à dotse ciris ò belas.

5º. Sapia que tambe deurá tenir lo lloch escusat ò comuna ben limpio y ab llum corresponent; y que en lo intermedi de cada dos ò tres balls deurá fer regar la sala ab una regadora per aplacar lo pols si ni aurá.

6º. Sapia que à la pasa calle que farà la musica avisant la hora principiarn los Balls, deurá anari tambe lo Bombo y Platillos.

7º. Sapia que las tres nits podrà ferse sarau si al arendatari li es convenient; pero deurá ferse alomenos la primera y tercera nit.

8º. Sapia que la entrada personal de tots los Señors del Ajuntament será franca, y també la dels empleats que dits Señors tinguin à be destinar per mantenir lo bon ordre y quietud.

9º. Sapia que será obligació del arrendatari lo pagar un duro als Aguacils, quatre pesetas al Corredor per lo treball de la subasta y remate, y tres pesetas al Secretari del Ajuntament per lo treball de arreglar la taba.

Y ab dits pactes y condicions digui qui diri voldrà que al mes donant se lliurarà.

Tarrega 30 Jener de 1847

Por orden del Ayuntamiento

Ramon Serra Secrio.
[Signatura]

Tabba per lo arrendament dels saraus de Santas Espinas del corrent any 1848 en la Sala del Pabelló

1º. Sapia lo arrendatari que la orquesta deurá contar de vuit à deu musichs, ab los instruments corresponents.

2º. Sapia lo arrendatari que la sala del pabelló ahont se faràn los balls, ha d'estar iluminada ab tretse salamons ab quatre velas cada un, y en defecte de velas, ciris de mitja lliura.

3º. Sapia que tindrà també obligació de tenir arreglada la Sala de Café y lo cuarto per guardar robas, ab los llums corresponents.

4º. Sapia que també tindrà obligació de tenir iluminada la entrada, escala y pasadisos que vagian ab direcció á la sala, ahont se facian los valls, empleant en dits puestos alomenos de catorse á setse velas ó ciris de mitja lliura.

5º. Sapia que també deurá tenir lo lloch escusat ó comuna ben limpio, y ab llum corresponent; y que en lo intermedi de cada dos ó tres valls deurá fer regar la sala ab una regadora per aplacar lo pols si ni haurá.

6º. Sapia que la musica deurá donar una volta per la vila avisant la hora en que principiarn los valls segons estil.

7º. Sapia que será obligació del arrendatari lo pagar sis pesetas als Aguacils, quatre pesetas al Nunci per lo treball de la subasta y remate, y dotse rals al Secretari del Ajuntament per lo treball de arreglar la taba.

8º. Sapia que en cada una de las finestras de la sala ahont se facian los valls, deurá posari unas cortinas blancas.

¹⁹ L'encapçalament d'aquest plec de condicions està datat erròniament. No afecta el Carnestoltes de 1846. Altrament, com consta en la pròpia data de signatura, és previst per al Carnestoltes de 1847. Ho podem corroborar així mateix en la inscripció que figura al revers de la pàgina, que resa: *Taba per lo arrendament dels saraus de Carnestoltes per lo any 1847.*

9°. Sapia també que será de la sua obligació lo tenir dos graellas en la plaza del Carme ab la lleña corresponent y fenla cremar desde las onse y mitja, fins que se hagian retirat los concurrents al vall.

10°. Sapia que deuran ferse dos valls las dos nits dels dias 13 y 14 de est mes, que deurán principiari á las nou, y fins á la una de cada nit, advertint que tots los individuos del cos del Magnifich Ajuntament tindrán la entrada libre en dits valls, no menos que los Aguacils y Porters.

Finalment: sapia que los valls que anirá tocant la Musica deurán ser anunciats antes per medi de cartel que se fixará en un lloch vist sens que per motiu algun puguia variarse despues a anunciat.

Y ab dits pactes digai qui diri voldrá que al mes donant se lliurará.

Tarrega 12 Maig 1848

Ramon Carreño Scri.

Sapia també que si per algun cas imprevist no pugués ferse vall, lo segon dia, se indemnizará al arrendatari; esto es: solament tindrà que satisfacer las dos terceras parts del preu del arrendament, sens que se entenguia bonificarli cosa alguna mes.

[A las deu horas del matí del dia 12 de Maig de 1848 se han lliurat a favor de Nicolau Pons, per lo preu de trenta quatre duros y mitg, lo que certifico.

Nicolau Pons [signatura]
Domingo Marti [signatura]
Ramon Carreño Scri [signatura]]

Taba per lo arrendament dels saraus de SS. Espinas y Ntra. Sora del Alba, en lo any de 1849

1°. Sapia lo arrendatari que la Musica deurá constar de deu à dotse instruments arreglats segons orde de orquesta.

2°. Sapia que la sala de la del vall que será la del local que fora convent de la Mercé, deurá estar illuminada ab divuyt o dinou salomons, ab quatre velas de cera cada un, y en defecte de estas siris de mitja lliura, quals deurán estar distribuïts entre la sala prál. de vall i corredors contiguos.

3°. Sapia que tindrà també obligació de tenir ben arreglada é illuminada la Sala de Cafe, y cuarto per lo guardarobas.

4°. Igualment será de la sua obligació lo tenir degudament illuminada la entrada, escala y demás que dirigesgui á la sala de vall.

5°. Deurá també tenir molt limpia y corresponentment illuminada la comuna, y libre de pols en lo posible las salas ahont se valli, á cual fi deurá ferlas enruxar ab una regadora en lo intermedi de cada dos valls.

6°. Sapia que la entrada á dits balls deurá ser anunciada ab un pasacalle que farà la Musica.

7°. Sapia que totas dots nits durá fer sarau, que principiari á las nou horas, y finirá almenos fins á la una y mitja de la nit, si ho permet y reclama la concurrencia.

8°. Sapia que la entrada al vall será á dos rals per cada persona que hi entria, excepto los Sors. del Ajuntament y sos empleats y dependents, que tindran entrada personal franca; y que en quant al guardarobas, podrá solamente cobrardos cuartos per cada pesa segons estil.

9°. Sapia que será oblig°. del arrendatari lo pagar un duro als Aguacils, quatre pesetas al Corredor per lo treball de subasta y remate, y tres pesetas al Scri. del Ajuntament per lo treball de arreglar la taba.

Sap dits pactes y condicions digai qui diri voldrá que al mes donant se lliurará.

Tarrega 5 Maig de 1849

P.O.D. A.

Ramon Carreño y Girona, Secri.

[Tarrega 8 Mayo 1849. A la tres de la tarde ha sido rematado á favor de D. Tomás Sostres en sesenta y dos duros plata]

Plech de condicions baix les quals se remataran á favor del major postor los valls ô saraus celebradors en las nits de SS. Espinas y de Ntra. Sra. de Alba proximas y del corrent any de 1851

1°. Sapia lo arrendatari que se li cedirá local per donar dits valls, guardarobas y café, en lo edifici que fou Convent de Mercedari, en las pesas que fins aquí se ha acostumat.

2°. Sapia que será de son carrech la illuminació de dits locals, en la deura invertir á saber: en la sala de vall i corredors contiguos, setanta y dos velas de bona cera, colocadas estas ab divuyt salomons ben distribuïts; y en lo

guardarrobas y sala de rafresch ó Café las que sian de menester.

3°. Sapia que del mateix modo deurá tenir ben iluminats y aseats los corredors que dirigeixen á la Sala de Café, Comuna, y entrada al Edificio ab sa escala, colocadas totas las llums de manera que no puguian tacar ni incomodar als concurentes.

4°. Aixis mateix deurá lo arrendatari cuydar que estiguia libre de pols la sala ó salas de vall, à cual fi deurán enruixarse en lo intermedi de cada dos valls, ab tot lo cuydado posible, per no incomodar à ningun, valentse al objecte de una regadora ó altre instrument idoneo.

5°. La orquesta deurá constar de deu a dotse instruments corresponents segons reglas del art.

6°. La entrada deurá avisarse al publich del modo que tots los anys se ha estilat.

7°. Sapia que per cada persona que hi entrarà podra exigir dos rals de velló solament, y dos cuartos per cada prenda que entria al guardarrobos segons estil.

8°. Sapia que lo vall ha de principiari cada nit á las nou, á finir a la una alomenos, si ho permet y reclama la concurrencia.

9°. Lo arrendatari tindrà obligació de cuydar no se perdian ni destruhescan las portadas, claus y demes que actualment se troban en las salas y corredors, á cual fi se li entregará mediant nota ó inventari, devent responder despues a lo que est contingua.

10°. Sapia que será de son encarrech lo construhir un tablado decent per a la Musica, guardantse emperó ab los materials que en ell hagués invertit; com y també será de son carrech lo recompondrer lo pis de la sala y apuntalaho per sota de modo que no hi haguí perill de ensorrarse a satisfacció del Ajuntament debent banquejaro competentment.

11°. Los Sros. del Ajuntament y sos empleats tindran entrada libre y franca en dits valls.

12°. Finalment: sapia que lo preu oferirá, deurá satisfarlo ab bona y corrent moneda à la

persona que se li designia per lo Magnífich Ajuntament, lo dia despues de celebrats los valls; y además un duro als Aguacils, quatre pesetas al pregoner, y tres al Scri.

Taba per lo arrendament dels valls ô sa-raus publichs celebradors en la present vila las nits del 13 y 14 del corrent mes de Maig 1854.

1°. Sapia lo arrendatari que la musica u orquesta deurá constar deu á dotse instruments corresponents segons acostumat.

2°. La sala ahont se celebrarán los valls es la del Pabelló, cual deurá lo arrendatari tenir degudament iluminada ab catorse salmons ab quatre velas de cera cada un, y en defecte de velas ab ciris de mitja lliura.

3°. Deurá tenir també arreglada é iluminada la Sala per Café y local per guardarrobos ab sas llums corresponents regantla en lo intermedi a cada dos ó tres valls.

4°. Igualment deurá tenir iluminada la escala y pasadisos que vagian en direcció á la sala de vall, no menos que la entrada del edifici, empleant al efecte las llums que sian necessarias.

5°. Aixis mateix deurá tenir ben limpio é iluminat lo lloch escusat, y pesas que á ell conduescan.

6°. Los valls principiarn cada nit á las nou horas, concloent á la una i mitja de la matinada si ho permet y reclama la concurrencia; podent cobrar per cada persona que entria als valls dos rals de velló y vuit uncas per cada pesa que deixin en lo guardarrobos, segons estil, exceptuant solament als SS. del Ajuntament y sos empleats y dependents que podran entrari librement.

7°. Será obligació del arrendatari satisfarlo preu del remate á la persona que se li designia en bona y corrent moneda, com y tambe pagara un duro al Aguacil, quatre pesetas al Corredor per lo treball de subasta y remate, y tres pesetas al Scri. del Ajuntament per la formasió de la tabla.

Tarrega 11 Maig de 1854

[A Enrique Pont per 250 ds.]